

מבקש לפני הקדוש ברוך הוא. אמר לו מה היום מיומים שאני מבקש לפני הקדוש ברוך הוא, אמר לו ירמיה איני יודע. הניחו משה והלך אצל מלאכי השרת, שהיה מכיר אותן משעת מתן תורה, אמר להם משרתי עליונים כלום אתם יודעים מפני מה אני מתבקש לפני הקדוש ברוך הוא, אמרו לו בן עמרם אי אתה יודע שבית המקדש חרב וישראל גלו, והיה צועק ובוכה עד שהגיע לאבות העולם, מיד אף הם קרעו בגדיהם והניחו ידיהם על ראשיהם והיו צועקים ובוכים עד שערי בית המקדש, כיון שראה אותם הקדוש ברוך הוא מיד ויקרא ה' אלהים צבאות ביום ההוא לבכי ולמספד ולקרח ולחגר שק, ואלמלא מקרא שכתוב אי אפשר לאמרו, והיו בוכים והולכין משער זה לשער זה, כאדם שמתו מוטל לפניו, והיה הקדוש ברוך הוא סופד ואומר אוי לו למלך שבקטנותו הצליח ובזקנותו לא הצליח.

מדרש רבה – איכא רבתי,

פתיחתא דחכימי (אות כד)

אמר להן הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת בואו ונלך אני ואתם ונראה בביתי מה עשו אויבים בו, מיד הלך הקדוש ברוך הוא ומלאכי השרת וירמיה לפניו, וכיון שראה הקדוש ברוך הוא את בית המקדש, אמר בודאי זהו ביתי וזהו מנוחתי שבאו אויבים ועשו בו כרצונם. באותה שעה היה הקדוש ברוך הוא בוכה ואומר אוי לי על ביתי, בני היכן אתם, כהני היכן אתם, אוהבי היכן אתם¹, מה אעשה לכם, התריתי בכם ולא חזרתם בתשובה. אמר הקדוש ברוך הוא לירמיה, אני דומה היום לאדם שהיה לו בן יחידי ועשה לו חפה ומת בתוך חפתו, ואין לה כאב לא עלי ולא על בני, לה וקרא לאברהם ליצחק וליעקב ומשה מקבריהם, שהם יודעים לבכות. אמר לפניו רבוננו של עולם איני יודע היכן משה קבור, אמר לו הקדוש ברוך הוא לה עמד על שפת הירדן והרם קולך וקרא בן עמרם בן עמרם עמד וראה צאנך שבלעום אויבים. מיד הלך ירמיה למערת המכפלה ואמר לאבות העולם, עמדו שהגיע זמן שאתם מתבקשין לפני הקדוש ברוך הוא, אמרו לו למה, אמר להם איני יודע, מפני שהיה מתירא שלא יאמרו בימיה היתה לבנינו זאת. הניחן ירמיה ועמד על שפת הירדן וקרא בן עמרם בן עמרם עמד הגיע זמן שאתה

ואלו המשחקים של דני ז"ל, וכאן אשתי ע"ה הייתה עומדת, וכו', וכר הנמשל - ה' הסתובב ממקום למקום בביהמקד"ש, ומצטער על חורבנו!

¹ כדי לסבר את האוזן – ניתן להמשיך זאת לזוג שנישא זכר לילדים, והבית פרח עד שארע חורבן, ונפטרה האשה והילדים לע"נ, ואז האב חוזר לבית ואומר כאן היה החדר של יוסי ז"ל,

הסנגוריא הגדולה של האבות

על ישראל

אמר רבי שמואל בר נחמן, בפעם שחרכ בית המקדש בא אברהם לפני הקדוש ברוך הוא בוכה וממרט זקנו ותולש שערות ראשו ומכה את פניו וקורע את בגדיו ואפר על ראשו, והיה מהלך בבית המקדש וסופד וצועק, אמר לפני הקדוש ברוך הוא מפני מה נשפנתי מפל אמה ולשון שבאתי לידי בושח וכלמה זאת, פינן שראוהו מלאכי השרת אף הם קשרו הספד שורות שורות ואומרין (ישעיה לג, ח): נשמו מסלות שבת עבר ארח וגו', מאי נשמו מסלות, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא מסלות שהתקנת לירושלים שלא יהו עוברי דרכים פוסקים מהם היאך היו לשממה. שבת עבר ארח, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא דרכים שהיו ישראל עוברים ושבים בהם פחגים היאך שבתו. הפך ברית, אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא רבוננו של עולם, הופך ברית של אברהם אביהם, שעל ידו מתישב העולם, ועל ידו הפירוץ בעולם שאתה אל עליון קונה שמים וארץ. מאס ערים. אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא מאסת ירושלים וציון לאחר שבחרת בהם, הדין הוא דכתיב (ירמיה יד, ט): המאס מאסת את יהודה [ו]אם בציון געלה נפשך וגו'. (ישעיה לג, ח): לא חשב אנוש. אמרו מלאכי השרת לפני הקדוש ברוך הוא אפלו כדור אנוש שהיו ראש לעובדי עבודת כוכבים לא חשבת את ישראל. באותה שעה נזקק הקדוש ברוך הוא למלאכי השרת, אמר להם, מה לכם קושרין מספד בענין הזה שורות שורות. אמרו לפני רבוננו של עולם, מפני אברהם אוהבך שבא לביתך וספד ובכה מפני מה לא השגחת עליו, אמר להם מיום שנפטר אוהבי מלפני לבית עולמו לא בא לביתי, ועכשו (ירמיה יא, טו): מה לידי בביתי, אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא, רבוננו של עולם מפני מה הגלית את בני ומסרתן בידי האמות והקגום בכל מיתות משנות, והתרחבת את בית המקדש מקום שהעליתי את יצחק בני עולה לפניך. אמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם בניך חטאו ועברו על כל התורה ועל עשרים ושנים אותיות שבה, הדין הוא דכתיב (דניאל ט, יא): וכל ישראל עברו את תורתך. אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא רבוננו של עולם מי מעיד בהם בישראל שעברו את תורתך, אמר לו תבא תורה ותעיד בהם בישראל, מיד באה תורה להעיד בהן, אמר לה אברהם בתי אתם באה להעיד בהן בישראל שעברו על מצותיך ואין לך בשת פנים מפני, זכרי יום שהתחזיר הקדוש

ברוך הוא על כל אמה ולשון ולא רצו לקבלך עד שבאו בני להר סיני וקבלו אותך וכבודך, ועכשו אתם באה להעיד בהם ביום צרתם. פינן ששמעה תורה כה עמדה לצד אחד ולא העידה בהן. אמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם יבאו עשרים ושנים אותיות ויעידו בהן בישראל. מיד באו עשרים ושנים אותיות, באה אל"ף להעיד בישראל שעברו על התורה, אמר לה אברהם, אל"ף אתם ראש לכל האותיות ובאת להעיד בישראל ביום צרתם, זכרי יום שנגלה הקדוש ברוך הוא על הר סיני ופתח בך (שמות כ, ב): אנכי ה' אלהיך, ולא קבלוך אמה ולשון אלא בני, ואתם באת להעיד בבני. מיד עמדה אל"ף לצד אחד ולא העידה בהן. באתה בי"ת להעיד בהם בישראל, ואמר לה אברהם בתי אתם באת להעיד על בני, שהם זרזין בחמשה חמשי תורה שאתם בראש התורה, הדין הוא דכתיב (בראשית א, א): בראשית ברא אלהים, מיד עמדה בי"ת לצד אחד ולא העידה כלום. באתה גימ"ל להעיד בישראל, אמר לה אברהם גימ"ל אתם באת להעיד בבני שעברו על התורה, כלום יש אמה שמקימת מצוות ציצית שאתם נתונה בראש, אלא בני, הדין הוא דכתיב (דברים כב, יב): גדלים תעשה לך. מיד עמדה גימ"ל לצד אחד ולא העידה כלום. וכיון שראו כל האותיות שהשתיקן אברהם, נתבישו ועמדו בעצמן ולא העידו בישראל.

מיד פתח אברהם לפני הקדוש ברוך הוא ואמר רבוננו של עולם למאה שנה נתת לי בן, וכשעמד על דעתו והיה בחור בן שלשים ושבע שנים אמרת לי העלהו עולה לפני, ונעשיתי עליו כאכזרי ולא רחמתי עליו, אלא אני בעצמי כפתי אתו, ולא תזכר לי זאת ולא תרחם על בני.

פתח יצחק ואמר רבוננו של עולם, כשאמר לי אבא (בראשית כב, ח): אלהים יראה לו השעה לעלה בני, לא עפתי על דבריך ונעקדתי ברצון לבי על גבי המזבח ופשטתי את צוארי תחת הספין, ולא תזכר לי זאת ולא תרחם על בני.

פתח יעקב ואמר רבוננו של עולם, לא עשרים שנה עמדת בבית לבן, וכשיצאתי מביתו פגע בי עשו הרשע ובקש להרג את בני ומסרתי עצמי למיתה עליהם, ועכשו נמסרו ביד אויביהם כצאן לטבח, לאתר שגדלתים כאפרוחים של תרנגולים וסבלתי עליהם צער גדול בגים, פי רב ימי הייתי בצער גדול בעבורם, ועתה לא תזכר לי זאת לרחם על בני.

ואבוהי תלה ליה רישיה. ועוד אמר לפניו רבונו של עולם, פתחת בתורתך **(ויקרא כב, כח)**: ושור או שה אתו ואת בנו לא תשחטו ביום אחד, והלא פבר הרגו בנים ואמותיהם כמה וכמה ואתה שותק.

באותה שעה קפצה רחל² אמנו לפני הקדוש ברוך הוא ואמרה רבונו של עולם, גלוי לפניך שיעקב עבדך אהבני אהבה יתרה ועבד בשבילי לאבא שבע שנים, וכשהשלימו אותן שבע שנים והגיע זמן נשואי לבעלי, יעץ אבי להחליפני לבעלי בשביל אחותי, והקשה עלי הדבר עד מאד פי נודעה לי העצה, והודעתי לבעלי ומסרתי לו סימן שיפיר ביני ובין אחותי כדי שלא יוכל אבי להחליפני, ולאחר כן נחמתי בעצמי וסבלתי את תאנותי ורחמתי על אחותי שלא תצא לתרפה, ולערב חלפו אחותי לבעלי בשבילי, ומסרתי לאחותי כל הסימנים שמסרתי לבעלי, כדי שיהא סביר שהיא רחל. **ולא עוד אלא שונכסתי תחת המטה שהיה שוכב עם אחותי והיה מדבר עמה והיא שותקת ואני משיבתו על כל דבר ודבר, כדי שלא יפיר לקול אחותי וגמלתי חסד עמה, ולא קנאתי בה ולא הוצאתיה לתרפה.** ומה אני שאני בשר ודם עפר ואפר לא קנאתי לצרה שלי ולא הוצאתיה לבושה ולתרפה, ואתה מלך חי וקים, רחמן, מפני מה קנאת לעבודת פוכבים שאין בה ממש, והגלית בני ונהרגו בתרב ועשו אויבים במ פראונם.

מיד נתגלגלו רחמיו של הקדוש ברוך הוא ואמר, **בשבילך רחל אני מחזיר את ישראל למקומן, הן היא דכתיב (ירמיה לא, יד)**: פה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי ומרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה פי איננו. וכתוב **(ירמיה לא, יד)**: פה אמר ה' מנעי קולך מפכי ועיניך מדמעה פי יש שכר לפעלתך וגו', וכתוב **(ירמיה לא, יד)**: ויש תקנה לאחריהם נאם ה' ושבו בנים לגבולם.

פתח משה ואמר רבונו של עולם, לא רועה נאמן הייתי על ישראל **ארבעים שנה ורצתי לפניהם פסוס במדבר**, וכשהגיע זמן שיפנסו לארץ גזרת עלי במדבר ופלו עצמותי, ועכשו שגלו שלחת לי לספד ולבכות עליהם, זהו המשל שאומרים בני אדם מטוב אדוני לא טוב לי ומרעו רע לי. באותה שעה אמר משה לירמיה לך לפני שאלך ואביאם וארצה מי מניח ידו עליהם. אמר לו ירמיה אי אפשר לילך בדרך מפני ההרועים, אמר לו אף על פי כן, מיד הלך משה וירמיה לפניו, עד שהגיעו לנהרות בבבל, ראוהו למשה ואמרו **זה לנה בא בן עמרו מקברו לפדותינו מיד צרינו, יצתה בת קול ואמרה גזרה היא מלפני.**

מיד אמר להם משה בני להחזיר אתכם אי אפשר שכבר גזרה גזרה, אלא המקום יחזיר אתכם במהרה והניח אותם. **באותה שעה הרימו קולם בבכיה גדולה עד שעלתה בכיתם למרום, הן הוא דכתיב (תהלים קלז, א)**: על נהרות בבבל שם ישבנו גם בכינו. פיון שבא משה אצל אבות העולם אמרו לו מה עשו האויבים בכינונו, אמר להם, מהם הרגו, ומהם פתו ידיהם לאחוריהם, ומהם אסורים בכבלי ברזל, ומהם נפשטים ערמים, ומהם מתו בדרך ונבלתם לעוף השמים ולבהמת הארץ, ומהם משלכים לחמה רעבים וצמאים, מיד פתחו כלם ובכו וקוננו בקינות וי על דמטא לבנו, **היכי הויתון פיתמי בלא אבא, היכי דמכיתון בטיהרא ובקניטא בלא לבושא ובלא כסו.** היכי סגיתון בטורי ובחצצי חליצי מסאני ובלא סנדלא. היכי טעגיתון מובלי טעוני דחלא, היכי הוו ידיכון פפיתון לאחוריכון, היכי לא בלעתון רוקא בפומיכון. פתח משה ואמר ליטא שמשא אמאי לא חשכת בשעה דעאל שגאה לבית מקדשא. אהדר ליה שמשא בחייה משה רעיא מהימנא, היכי אהני חשוכא דלא שבקין לי ולא רפו לי דנקטין לי בשיתין שוטי דנורא ואמרין לי פוק ונהר נהוריה. **תוב פתח משה ואמר וי על זיוך מקדשא היכי חשה, וי פי מטא זמניה דיתרב והיכלא מכלי ונרדקי דבי רב מתקטלון ואבוהון אזלין בשביה וגלותא ובחרבא.** תוב פתח משה ואמר, שבאי אי בחייכון אתון קטולי, לא תקטלון קטולא אכזראה ולא תשוון פלאה גמירא, ולא תקטלון ברא באנפיה דאבא, וברתא באנפה דאמא, דמטא זימנא דמרי שמנא חושבנא חשיב מנכון. וכשדאי רשיעיא לא עבדין הכי אלא מותבין ליה לברא בכנפיה דאמיה ואמרין ליה לאבוה קום נכסיה, בכיא אמיה ונתרין דמעטא עלוהי

הצליחה רחל בתפלתה, וידוע שבילקו" מובא שברכת האמא בע"ש – כחה גדול יותר מברכת האב.

² מוסר השכל גדול – על כוחה הגדול של אמא שמתפללת על בניה, שכן מה שלא הצליחו כל האבות הקדושים ומשה רבינו,